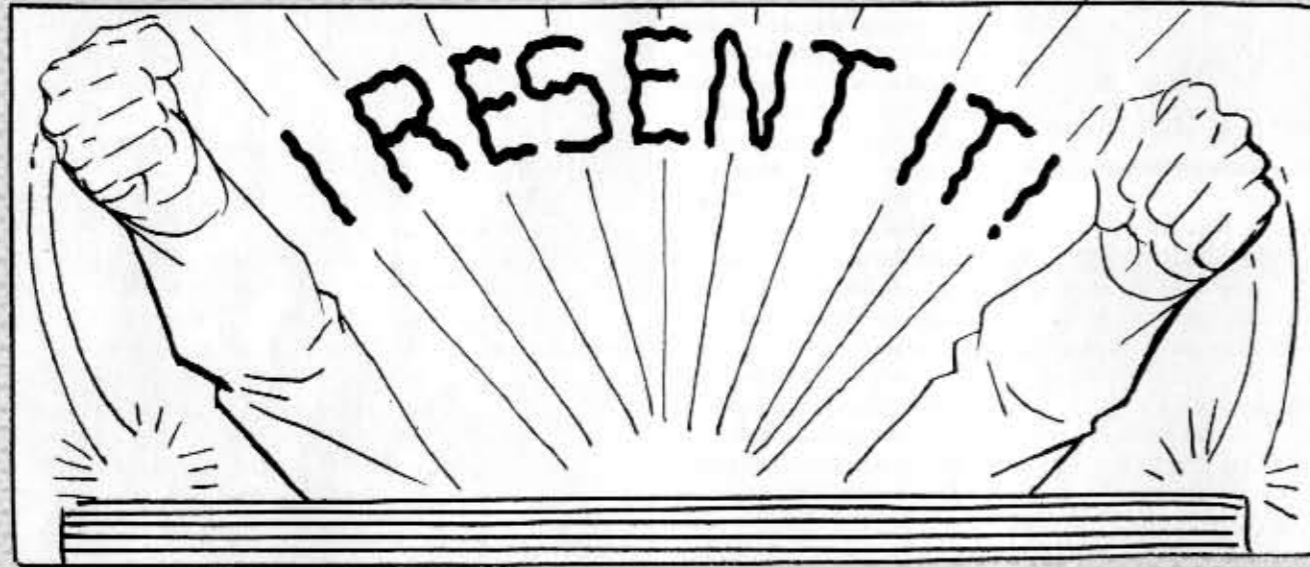

Sitä lehteä en unohda koskaan

© Steve Ditko

P.A. Manninen

Jos minua nyt pyydetäisiin nimeämään TÄYDELLINEN SARJAKUVAPIIRTAJÄ, luulisin päätyväni nimeen Steve Ditko.

Ditkon piirrostyylillä jalostaa perinteistä amerikkalaista sarjakuvalehti-ilmaisua abstraktimpaan suuntaan. Usein asiassa muuttamat hänen kauimpana kaukana poissa olevat sarjakuvavuorot (varsinkin Tohtori Oudossa) menevät kokolailla täydellisesti yli rajan abstraktin puolelle. Mutta ihmisiä ja maisemiakin kuvatessaan Ditko on saanut aikaan jälkeä, joka yksinkertaistaa tapahtumat latistamatta niitä. Hänen hahmonsia ovat levossakin dynaamisia.

Steve Ditkon maine on peräisin 1960-luvun alussa Marvelille tehdyistä sekä Hämähäkkimiehen että Tohtori Oudon ensimmäisistä seikkailuista. Verrattuna Jack Kirbyyn, Marvelin alkuajan toiseen visuaaliseen tukipylväaseen, Ditko kuljetti kertomuksia harkiten ja tasapainoisesti, Kirbyn olessa spontaani ja villi. Stan Lee kirjoitti tekstit molempien miesten sarjakuvien vasta piirrosten

valmistumisen jälkeen, minkä vuoksi tai teijjoille jätkin suuria vapauksia kuvallisessa kerronnassa. Myöhemmin Lee on antanut esitellä itsensä sekä Hämähäkkimiehen että Ihmenelosten isänä, mikä ei oikein hyvin istunut Ditkon tai Kirbyn omiin käsityksiin.

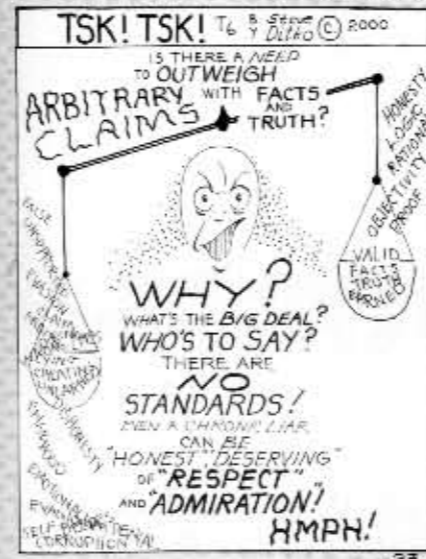
Kenties kaikkein parhaimmat työnsä Ditko teki kuitenkin kauhusarjakuvien alalla. Novellimuotoisia sarjakuvia hän teki niin Marvelille kuin pienelle Charlton-yhtiöllekin. 1960-luvulla Ditko työskenteli Warren-yhtiön kauhulehdille Creepy ja Eerie. Kauhumateriaalia on suomennettu 1960-luvulla täytpätkiksi "Ihme-sarjoihin" ja 1970-luvulla Shokkiin. Lyhytmuotoisissa tarinoissa Ditko pääsi vapaasti käyttämään esimerkiksi toistuvia kuvallisia rytmejä ja muita visuaalisia erikoistehosteita, jotka rikastuttivat sinänsä yksinkertaisia kertomuksia.

Yksityiselämänsä vuonna 1927 syntynyt Ditko on pitänyt totaalisesti piilossa. Häiri ei anna haastatteluja, eikä hänestä edes ole ollut saatavilla monia valokuvia-kaan (ja nekin valokuvat, joita internetin Ditko-sivuilla on näkynyt, ovat olleet varsin vanhoja). Vielä 1960-luvulla Ditko

liikkuu joskus vapaa-aikanaan muiden piirtäjien seurassa, mutta ilmeisestikin viime vuosikymmenet hän on liikkunut ainoastaan varsin mystisillä tavoilla.

Ditko tutustui nuorena miehenä 1940-luvulla venäläissyntyisen kirjailijattaren Ayn Randin "objektivistiseen" filosofiaan, jossa järkeen perustuvaa oman edun tavoittelua pidetään inhimillistä myötä-

© Steve Ditko

© Steve Ditko

runtoa korkeampana periaatteena. Jokainen ihminen voi olla superihminen, jos vain yhteiskunta ei sellaisia pyrkimyksiä rajoita. Yhdysvalloissa Randin ajatukset olivat suorastaan muodissa 1940- ja 1950-luvuilla.

Hänen romaanistaan The Fountainhead tehtiin jopa elokuva, jossa Gary Cooper esitti erittäin pelottavasti kulmiaan kurtistellen sankarillista arkkitehtia, jonka luovuutta yhteiskunta yrittää kahlita.

Ditko on ajattelijana sekä itseoppinut että täysin taipumaton, joten hän lienee pitänyt Randin opeissa muun maailman haettua muita johtotähtiä. Myöshäistuohtonsa ihan itse kirjoittamiensa sarjakuvien perusteella Ditko on kuitenkin kehittänyt yli ihmisiä idea sinänsä aika ilmeiseen ja jotenkin myös odotettavissa olleeseen suuntaan. Alkuunsa loppuneessa Fantagraphicsin lehdessä Steve Ditko's Strange Avenging Tales' (1997) näyttää perusideana olleen se, että tyhmit ihmiset tekevät törppöyksiä, ja jokin tuumaton voima (Ditko, Jumala tai molemmat, jos niillä nyt eroa on) tulee ja kostaa. Roskia katukäytävälle pudotteleva ruokkoamaton pitkätukka joutuu näkyvämmän voiman liikutelemaksi siivousmopiksi, jolla sotkut siivotaan, ja niin edelleen.

Tiesin kyllä, että Ditkolta oli ilmestynyt pitkän 1990-lukua mustavalkoisia julkaisuja Ditko's Package -otsikon alla, mutta esim. Lontoossa näkemäni kappaleet olivat olleet kalliimpuoleisia tekniiseen taseensa nähden, joten suhtauduin niihin hiukan epäileväisesti. Toisaalta ensimmäisen pakettijulkaisun arvostelu Comics Journal lehdessä oli kaikessa negatiivisuudessaan nostanut odotuksiani korkealle. Arvostelusta sai sen kuvan, että Ditko oli siirtynyt tekemään skitsoideja kuva- ja tekstisanoja maa-

ilman tilasta. Ja minä olen aina valmis lukemaan, mitä skitsoilla on asiaa.

Niinpä sitten uskaltauduin tilaamaan vuonna 2000 ilmestyneen tavallista ohkaisemman Ditko-saarnan, koko komealta nimeltään Steve Ditko's 32 page Package: Tsk! Tsk! Lehti-Fennicasakin oltiin sitten silmät pyöreinä siitä, kuinka tuubalta lehti oikein näyttikään. Kyseessä ei suinkaan ole sarjakuva sinä mielessä kuin me sen tunnemme. Tekstiä on paljon ja jonkinlainen ruutujakokin on toisinaan olemassa, mutta piirroksot vaikuttavat enemmänkin kaavakuvilta. Sivut muistuttavat lähinnä seonneen esitelmöjien piirtoheitinkalvoja.

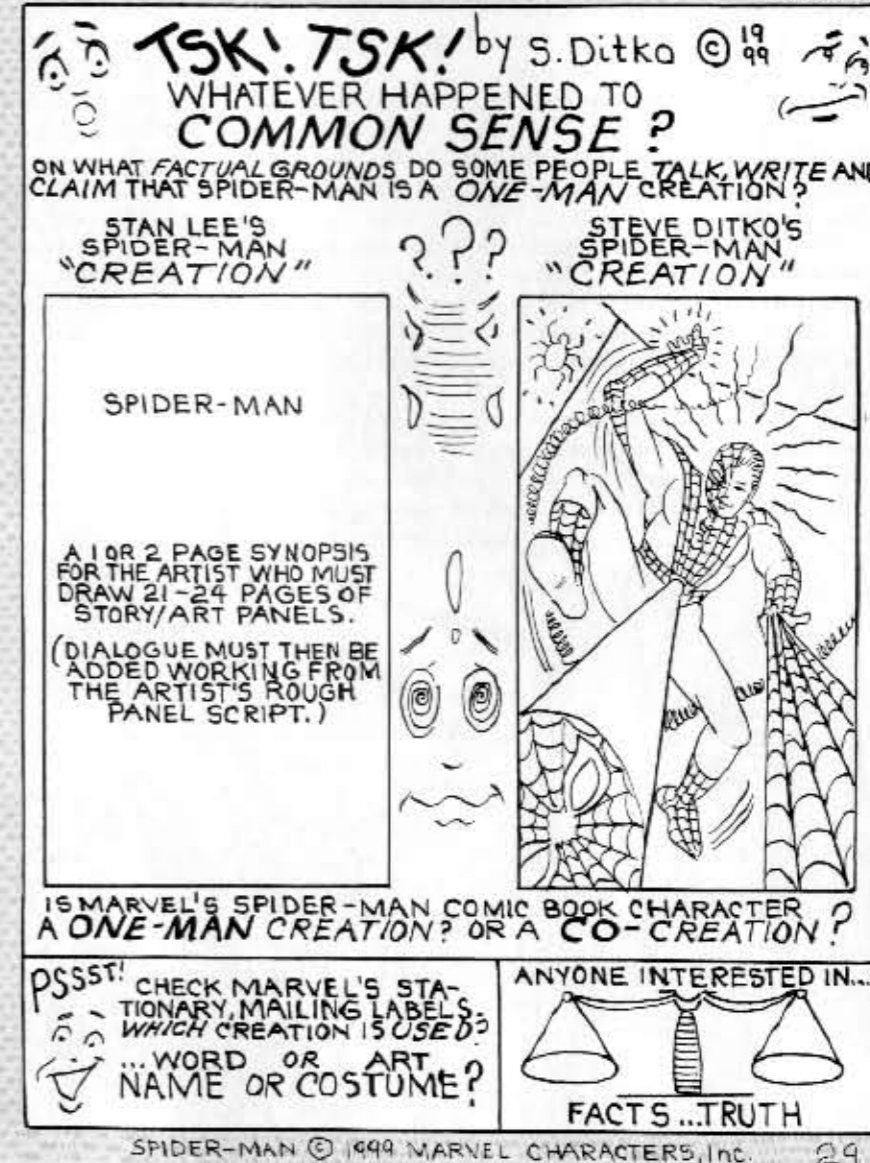
Yllätyvinä koko asiassa on tietenkin se, että huolimatta ilmeisestä pakkomielleestään tunkea tekstiä kaikkiin mahdollisiin paikkoihin, ei Ditkon sanoma muulla tavalla oikeastaan harhaudu skitsoilmaisun puolelle. Hän ei väitä

huoneeseensa laskettavan homokaasua, eikä kukaan saa syytetä hänen ajatus-tensakaan lukemisesta.

Lehti alkaa analyysillä siitä, miksi ihmiset valehtelevat, ja miksi maailma muutenkin hylkii totuutta. Loppua kohden mukaan hiipii viittauksia "varastettuun taiteseen" ja lopulta aivan suoraan Hämähäkkimieheen. Stan Lee nimittäin on vuoroin kieltänyt, vuoroin myöntänyt Steve Ditkon osallistumisen Hämäksen luomisprosessiin. Siispa Lee on yksi niistä kateellisista ihmisistä, jotka haluavat suistaa alas sekä henkisesti että taidollisesti kehittyneemmät ihmiset. Ja siihen voi Ditko sanoa vain: TSK! TSK!

Tästä lukukokemuksesta henkistyneenä olen sittemmin tilannut itselleni myös Ditkon paksumman (ja vallan kalliin) Avenging World -kokooman, mutta sitä en ole vielä uskaltanut lukea... ■

© Steve Ditko

Stan Lee on kieltänyt Ditkon luovuuden. Tsk! Tsk!